

**MARIANNA
MACHALOVÁ-JÁNOŠÍKOVÁ**

MARIANNA MACHALOVÁ-JÁNOŠÍKOVÁ
POHLAZENÍ

Vydání katalogu finančně podpořil:

Nadační fond Mathilda

Vydal jako 48. publikaci
Okamžik – sdružení pro podporu nejen nevidomých
Praha 4, Na Strži 1683/40
Odpovědná redaktorka: Mgr. Pavla Vaňková
Grafická úprava: Karolína Vaňková
Fotografie: Petr Machala
Vydání druhé, Praha 2013

ISBN 978-80-86932-33-0

www.okamzik.cz
www.nevidomimezinami.cz
www.hmatelier.cz

Sednu si k hroudě hlíny, položím na ni ruce. Na tu vlhkou hromádku, která voní po dešti. Sedím, hladím ji a čekám, co v ní je. Kolikrát přemýšlím, co bych mohla tak vymodelovat. A nic. Nechám to na tu pravou chvíli, přiložím dlaně a vnímám. Ona začne nutit moje prsty k pohybům. Nechám se vést. Vidím obrazy, barvy i létající ptáky s ohnivým peřím a rozprskujícími se kapkami vody ve slunečním světle. Nevím kolik je hodin, nevnímám okolí ani čas. Jen tu hlínu, která se smíchala s mými myšlenkami. Na konci práce stojí přede mnou socha, která posílá moje myšlenky. Sama se divím, kdo ji vytvořil. Zjišťuji, že je hluboká noc, najednou si uvědomuji, že mám hlad a je mi zima. Po těchto obrazech toužím a jsem ráda za ten dar. Našla jsem ho ve své práci. Jsem vděčná za schopnost prožívat i takto krásu okolo nás, i když jsem přišla o možnost vnímat ji zrakem.

Marianna Machalová-Jánošíková

Neviděné i nevidané

Myšlenka proměnit „nevidění“ na zdroj „nevidaného“ pro vidící veřejnost doprovází naše sdružení „Okamžik“ od jeho zrodu (2000). „Nevídáno“ – tak se totiž jmenovala naše první beletristická kniha o životě se slepotou i naše první výtvarná soutěž a s ní spojená výstava a katalog (2002). Následovala další (snad) nevidaná setkání veřejnosti s výtvarnou tvorbou nevidomých autorů – medializované soutěže pro dospělé i děti a k nim vydané katalogy „Navzájem“ (2004 a 2007) a především katalogy představující tvorbu zralých tvůrčích osobností – Pavla Francová (2003 a 2004), Pavel Sláma (2005), Božena Přikrylová (2011). Za připomenutí stojí i několik našich beletristických knih ilustrovaných zdravotně postiženými tvůrci. Soutěže, výstavy, katalogy, knihy – snad vypověděly něco podstatného o lidech se zdravotním postižením.

Výtvarné aktivity také přináší mnoho dobrého bezprostředně samotným tvůrcům – arteterapii, práci, vstup do světa umění...

V roce 2005 jsme vydali knihu „Arteterapie se zrakově postiženými“ Evžena Perouta jako dodnes ojedinělý příspěvek k využití výtvarných technik pro podporu nevidomých. Ve stejné době nám Štěpán Axman z Tasova na Moravě nabídl, abychom do Prahy „přenesli“ jeho speciální techniku práce s hlinou pro zdravotně postižené. Pustili jsme se do toho a výsledek jsme pojmenovali „Hmateliér – ateliér a dílna hmatového modelování pro nevidomé. Umělecké řemeslníky Hmateliéru představily výstavy a katalog „Naslepo“ (2011). Vstup do světa umění nevidomým lidem často otevírala pražská Galerie Oliva. Po ukončení její činnosti (2008) jsme tak trochu převzali „štafetu“, jelikož do Okamžiku z „Olivy“ přešla galeristka a malířka Pavla Vaňková, kurátorka několika našich výstav a také editorka tohoto katalogu.

A co tedy přináší nevidomým volná tvorba? Začtete se do textů a seznamte se s tvorbou zde představované autorky.

Každé umění je příležitostí nahlédnout tam, kam zrakem nahlédnout nelze – totiž do vnitřního světa člověka vyjadřujícího se k životu. My vám navíc nabízíme nahlédnutí do světa neviděného. Doufám, že umění Marianny Machalové-Jánošíkové bude pro vás nevidaným zážitkem a milým pohlazením uprostřed světa přetékajícího vizuálními lákadly i neklidným spěchem.

Miroslav Michálek

Tvorba nevidomé sochařky Marianny Machalové-Jánošíkové je v zevšeobecňujícím významu POZVÁNÍM. Autorka nabízí divákovi pohled pootevřenými dveřmi své „třinácté komnaty“, kam ho zve na zamyšlení i spoluúčast. Její privátní myšlenkový svět se prostřednictvím sochařských děl nenuceně zpřístupňuje pomocí výtvarného jazyka, který je pro Mariannu přirozený a který je jí vlastní. Každá plastika i reliéf je autorskou výpovědí vycházející z prožité i bezprostředně prožívané skutečnosti. Zvláštností je fenomén zakonzervovaného času, který je poeticky protkávaný v obsahové stránce jednotlivých děl. Vzpomínky na minulost vedle smíření i věčného boje mezi nimi.

Dále pojem přítomnosti přijímané jako radost z obyčejnosti nového rána ... a budoucnost zítřků jako splněných proseb ze včerejška. Skutečnost obléká do snu, který ale není nemožný. Právě naopak, Marianna komunikuje srozumitelnou výtvarnou řečí a ta má v sobě určitou míru univerzálního jazyka, kterým je dané poselství jejích soch. Své mentální obrazy zpřítomňuje nezaměnitelným způsobem.

Podání ženského světa prizmatem jeho krásy, vážnosti, tíže, radosti i smyslnosti nese jedinečný autorčin rukopis, kde každý gram hlíny svědčí o jejím přímém dotyku s materiály. Významová rovina její tvorby narůstá a krystalizuje se do osobní mytologie „ženských kouzel“ i naplněného snu o mateřství. Zhmotňuje privátnost svého soukromí, ve kterém vypráví bez zbytečné narace, patosu a balastu příběhy o nejskrytějších pocitech, tužbách, obavách, snech i tajemstvích. Marianna halí svoje „hrdinky“ do samoty katarze, ve které posvěcuje všednost prožívaného okamžiku.

Tvorba oplývá skutečnou pokorou před samotným životem a hlásá radost z obyčejného dotyku se zemí, vodou, z letního vánku, květů, listů, kmenů a především tváře a rukou člověka.

Tvorba Marianny není zatížená „povinnými tématy“, vlivy ani trendy současné progrese ve výtvarném umění. Je nezkaleně čistá a upřímná především k sobě samé. O to víc je však přístupnější pro širší publikum diváků, kteří jsou v ní pozváni k intimnímu dialogu.

Mgr. Art. Juraj Jaroš

2004
70 x 22 x 40 cm

ROZHODNUTÍ

2010
70 x 40 x 55 cm

VZKAZ

2010
60 x 40 x 40 cm

POČETÍ

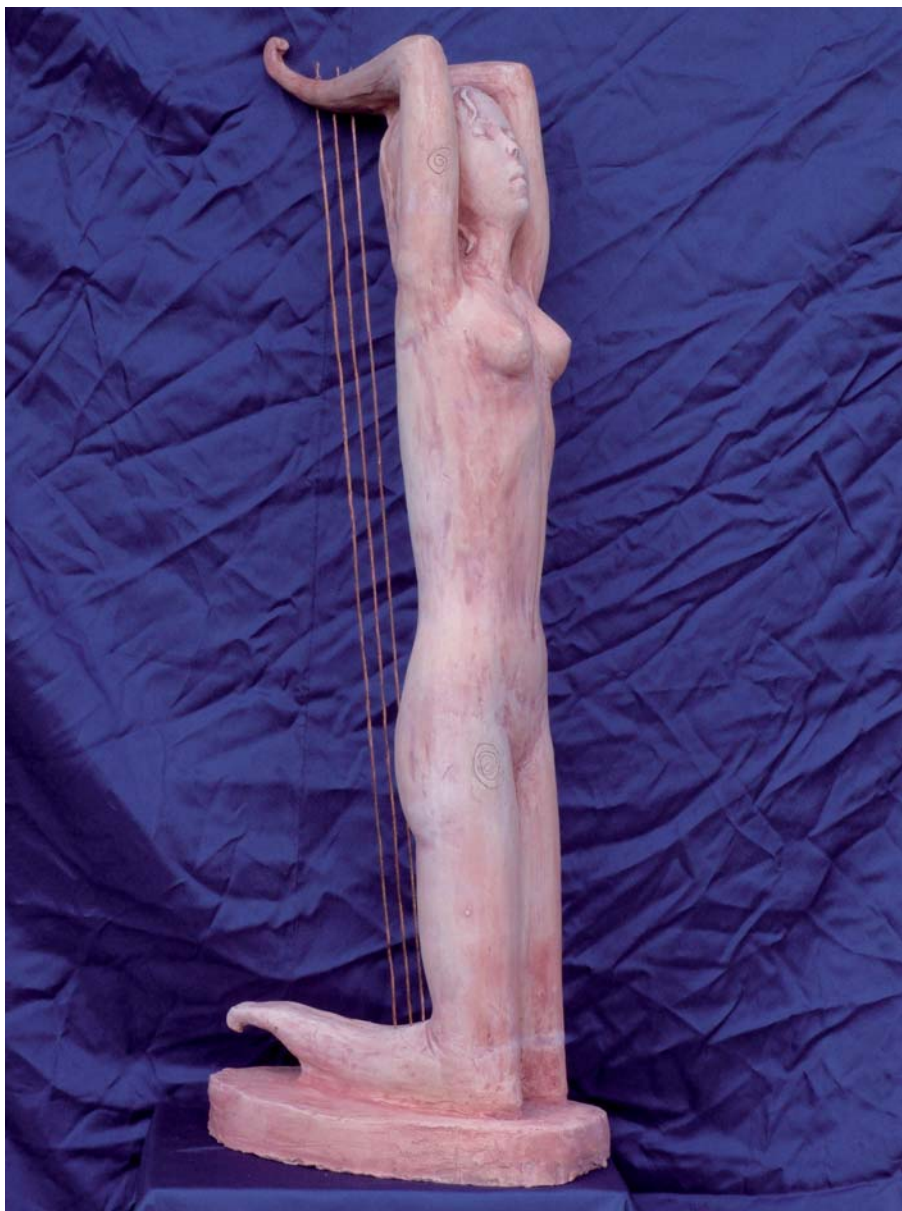
2010
45 x 35 x 35 cm

DUŠE

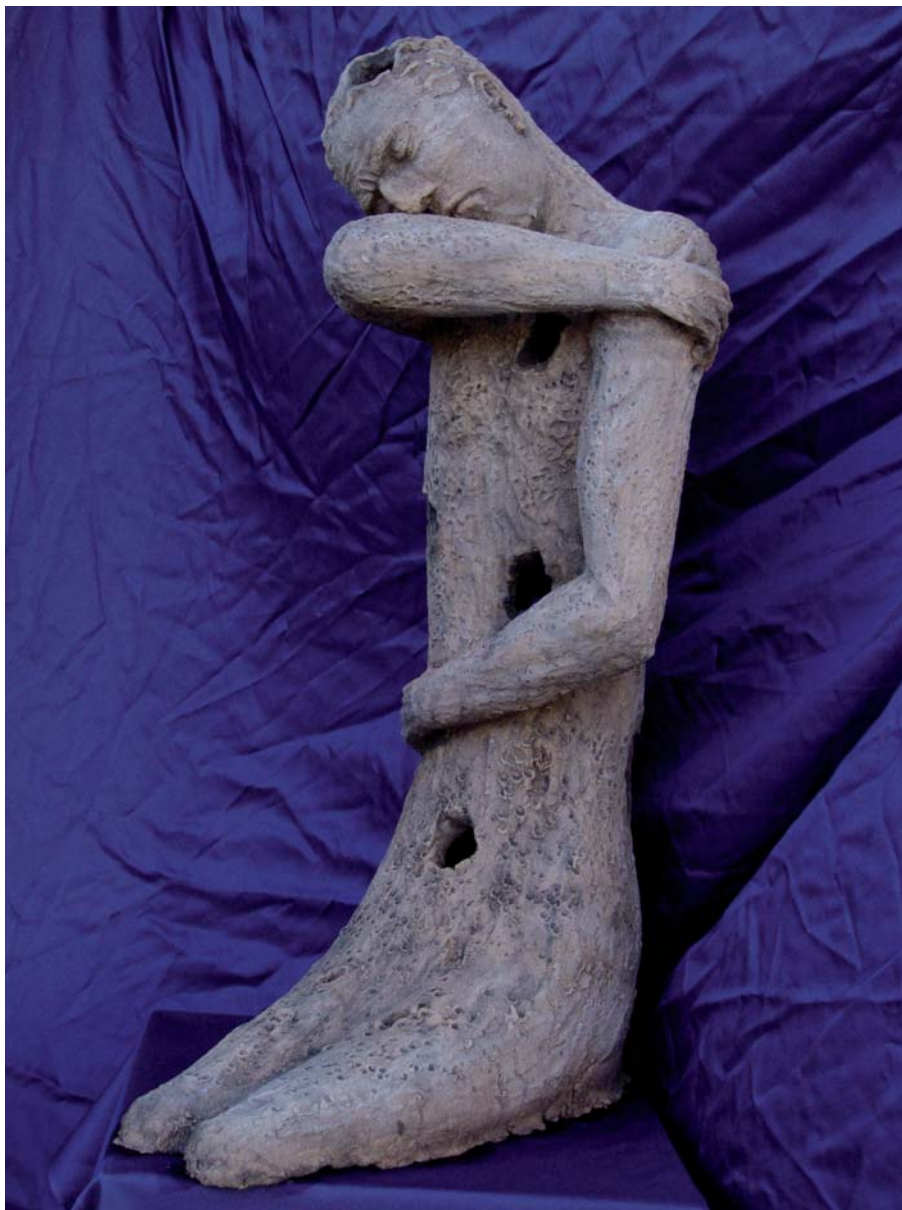
2006
45 x 22 x 40 cm

ČEKANKA

2010
105 x 25 x 40 cm

MELODIE

2010
85 x 25 x 50 cm

TRÁPENÍ

2012
75 x 40 cm

NADĚJE

Jak jste se dostala k práci s hlínou?

Od mala jsem měla ráda jemnou práci s modelovacími hmotami. Úplně jsem ztrácela pojem o čase a tvořila jsem si svůj svět. Byla jsem často nemocná a tak jsem neměla moc přátel. Ve 22 letech jsem při chronické nemoci kloubů, která mne trápí dodnes, úplně ztratila zrak. Musela jsem se učit sebeobsluhu a orientaci bez zraku. Také jsem uvažovala, jak dál trávit čas a vzpomenu si na příjemné chvílky s modelováním. Rodiče mi sehnali hlínu a já jsem se s ní zavřela do své tmy. Čekala jsem, že zapomenu na svůj život a on se mi naopak ukázal ve svých barvách a tvarech, které jsem měla v paměti. Při doteku hlíny jsem viděla svoje obrázky, které jsem měla nutkání ztvárnit. Pamatuji si, že moje první soška byla asi 30 cm vysoká. Je to žena, která kráčí a nese koš s chlebem. Úplně jsem viděla, jak je okolo ní pole, slunko, ptáci a ona kráčí sama rozcuchaná v jednoduché košili. Pro mě, která jsem byla tehdy po ztrátě zraku a už celý rok jsem nechodila nikde sama, byl pocit, že kráčím sama venku, něco nedostižitelného. Takto jsem si ztvárnila sebe a znovu jsem prožívala skrze hlínu volnost bez omezení. Objevila jsem v modelování svoji terapii, pomocí ní jsem se dostávala znovu do reálného světa a našla jsem si svoje zázemí a uplatnění.

Po čase jsem se dozvěděla, že existuje arteterapie. Léčba malováním, modelováním, kterou jsem později studovala v Bratislavě.

Co vás inspiruje?

Ztvárňuji svoje pocity. Úplně jednoduché, ale přesto jedinečné emoce, které má lidská bytost. Radost, smutek, láska, bolest i pohlazení je nám každému blízké. Když něco prožívám, objeví se mi v hlavě obrázek, který to vystihne. Mám ráda svoje barevné pocity. I texty básní nebo písní mně často nakopnou. Dlouhá cesta v autě na místě spolujezdce mi dává možnost vymýšlet a modelovat v představách. Jasně, že tím obtěžuji svého manžela, který se mi zase snaží vysvětlit, že D1 je ucpaná. Mám ráda francouzského sochaře Auguste Rodina. Čtu si o jeho dílech. Nevím přesně, jestli jsem jeho práce někdy viděla vyobrazené anebo jsem si je jen natolik představila, že si myslím, že jsem je viděla. Ale jsou mi blízké. Jeho výrok, že objem a plocha jsou zákonitostí veškerého života a veškeré krásy, mne stále utvrzuje o této pravdě.

Máte omezení v práci vzhledem k tomu, že jste nevidomá?

Nepociťuji ho, právě naopak. Cítím, že právě v hlíně se můžu rovnat s vidomými. Akorát asi potřebuji k práci více času. Hmatání trvá déle než kontrola zrakem. Zato ruka a hmat

je preciznější. Když porovnám zrakový vjem, který mi zůstal v mysli a obraz, který se vytvoří hmatem, tak mi z hmatu utkví více podrobností a detailů. Zůstala mi taky touha ztvárnit svoje práce i barevně. Používám barevné hlíny a svoji touhu si naplním tím, že barevnou hlínou maluji podle paměti. Představím si místa, která by na soše měla ustoupit a místa, která by měla vyniknout. Věci kolem jsou, a jsou barevné, přesto že je nevidím. Stejně tak mé sochy, které vytvářím pro všechny. Zrak je to nejkrásnější vnímání života. Mám však ještě jedno větší omezení, které mi výrazně brání v práci. To je má nemoc kloubů.

Vystavujete? Co máte v plánu?

Z počátku, tak před patnácti lety jsem váhala, zda mám svou práci co ukázat. Brala jsem to jako svoji terapii a nemyslela jsem si, že by to někomu něco řeklo nebo se to snad mohlo někomu líbit. První výstava byla u nás na východním Slovensku. Byla to společná výstava se spolkem českých malířů. Od té doby jsem postupně nabírala odvahu a zkušenosti. Na základě ohlasů jsem se odvážila i samostatně vystavovat. K dnešnímu dni jsem měla v České Republice a na Slovensku přibližně 15 samostatných výstav. Každá výstava mi přináší setkání s lidmi a s jejich příběhy. Když se mi podaří někoho povzbudit a potěšit, tak mám z toho velkou radost. Mám hezké ohlasy, že se lidé vracejí i několikrát za mými sochami, rozjímají a odpočívají. To mně naplňuje spokojeností, že nepracuji zbytečně. Myslím si, že by umění mělo hladit po duši. Někdy i malinko vyburcovat i k sebenahlédnutí a zjištění, co jsme zač. I proto se každá moje výstava jmenuje „Pohlazení“. Mám v plánu vystavovat v zahraničí. Láká mně vystavovat v zemích, kde je sochařství a umění součástí života, jako například v Holandsku. Zajímají mě reakce lidí z jiných zemí. Přestože mám krásné odezvy na svoji práci, mám dojem, že lidé u nás ještě pořád neumí svobodně, bez ohledu na velikost jména vystavujícího říct, co se jim líbí a co ne.

Co Váš manžel říká na Vaši tvorbu?

Je to můj největší fanoušek. Když občas o své práci pochybuji, tak mě vždy povzbudí. Je technický typ. Kreslil by slunko kružítkem, takže dokud není socha hotová, zdá se mu to křivé. Nakonec řekne: „Už to není křivé, ale moc hezké“. Někdy se mu snažím s úsměvem vysvětlit, v čem je krása tvarů. Velmi mi pomohl. Vybudoval doma ateliér i postavil vypalovací pec, když jsem se již nechtěla omezovat výškou staré pece. Mohu se na něho spolehnout při převozu a instalaci soch na výstavy. I když často s úsměvem „brble“, že jsou sochy moc těžké a mám jich moc. Má na starost přípravu propagačních materiálů,

tvorbu mých internetových stránek, focení a vše potřebné kolem mé práce. Někdy píše básně k mým sochám. Ráda dělám vše s předstihem, on vše dělá na poslední chvíli. No chlap, však to znáte.

Jste maminka malé holčičky. zbývá vám ještě čas a „chut“ tvořit?

Myslela jsem si, že se po narození dcery už k tvorbě nevrátím. Že je dcera tak důležitá, že mi modelování ani nebude chybět. Splnil se mi totiž sen. Vždy jsem si myslela, že dítě kvůli mé nemoci nikdy mít nebudu. Stal se zázrak a narodila se nám zdravá a krásná holčička. V poslední době se mi v mysli vynořují nové a nové obrazy symboliky, které se mi tam prohánějí. Znovu cítím, že si potřebuji přivonět k vůni vlhké hlíny a vyjádřit své nové zážitky. Dcerku často hladím po tvářičce a zkoumám, jak se směje a tváří. Prohlížím si ji také proto, abych ji mohla brzy ztvárnit. Má teprve 15 měsíců. Je zajímavé, že reaguje na mé sochy a napodobuje je. Potají dělá pssst. Začíná chodit, mluvit, protestovat. Je to zkrátka naše veliká radost.

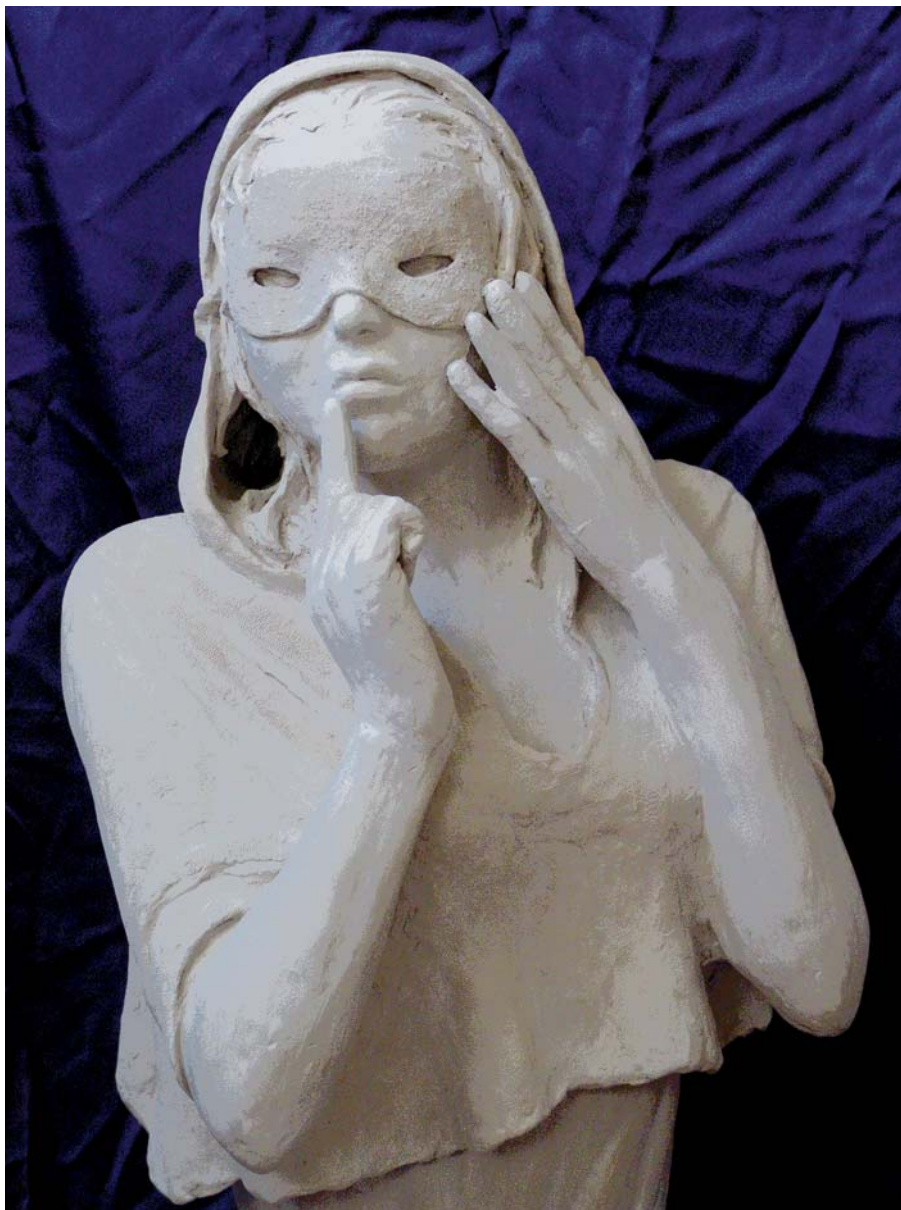

2008
30 x 30 x 25 cm

BEZPEČÍ

2010
100 x 40 x 35 cm

POTAJÍ

2004
110 x 35 x 40 cm

TOUHA

2000
110 x 35 x 35 cm

SYMBIÓZA

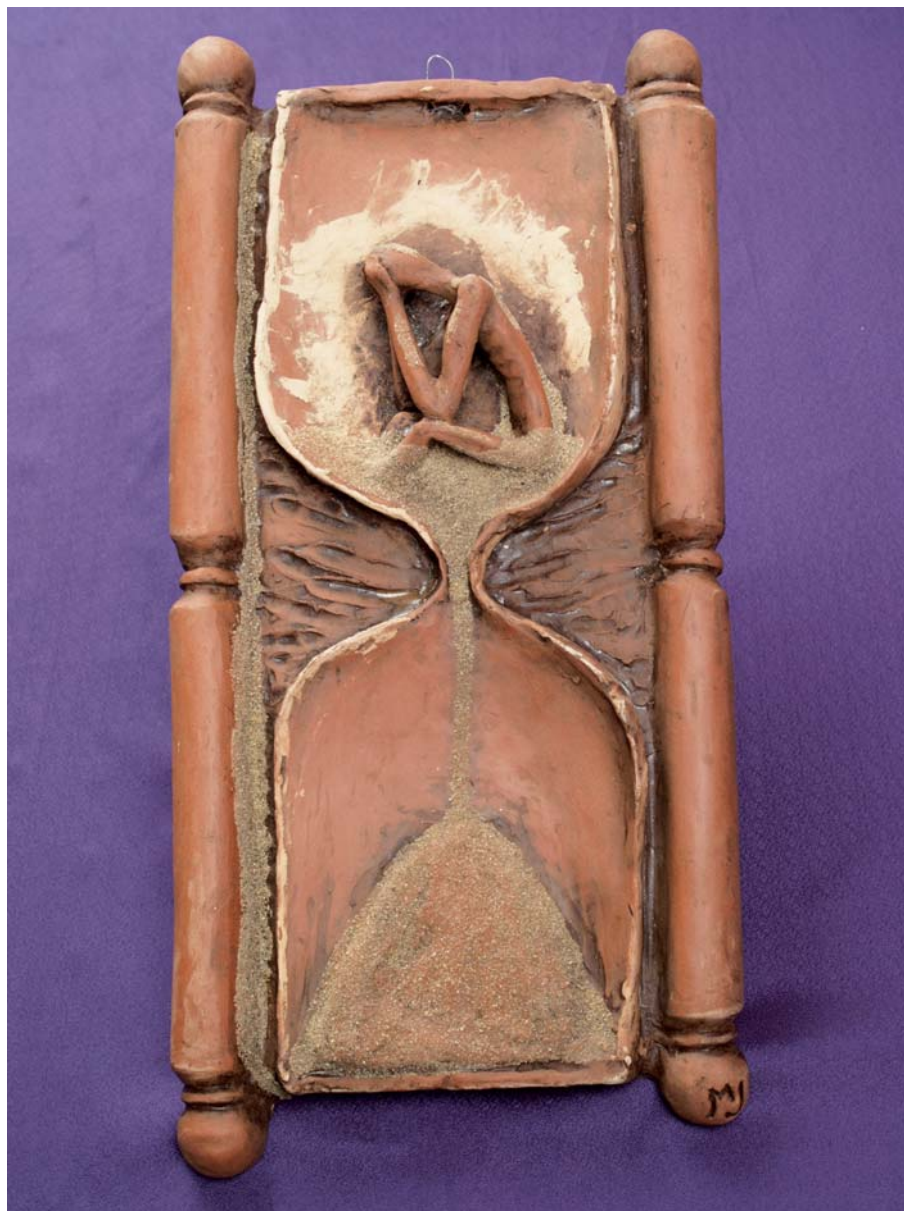
2007
40 x 20 x 30 cm

PODVEČER

2009
95 x 35 x 40 cm

SAMA SEBOU

2011
70 x 35 cm

PROČ PRÁVĚ JÁ

2002
23 x 35 cm

VIZE

Životopis

Jmenuji se Marianna Machalová-Jánošíková a pocházím z města Michalovce na východním Slovensku, narodila jsem se v roce 1972. V patnácti letech se u mě začaly projevovat potíže se zrakem jako následek velmi vážného onemocnění. V 18 letech jsem ukončila střední školu maturitní zkouškou.

Toto období bylo pro mě velmi obtížné i z toho důvodu, že jsem mnohdy narážela na nedůvěru, že špatně vidím a brýle mi k zlepšení zraku nepomohou. Prognóza lékařů byla neúprosná a bylo zřejmé, že o zrak přijdu. Abych byla později jako nevidomá schopna se sama o sebe postarat a žít s tímto postižením, musela jsem absolvovat vzdělávací a rehabilitační kurz ve specializovaném centru v Levoči na Slovensku. Když mi bylo 22 let, naplnily se žel prognózy lékařů a já jsem zcela přišla o zrak.

Už v roce 1990 jsem dokončila kurz školitele Braillova písma a poté jsem vyučovala dospělé nevidomé. Také jsem učila nevidomé děti, kde jsem jako prostředek pro názorné vysvětlování vnímání a chápání okolního světa využívala modelování z hlíny a jiných materiálů. O výtvarné techniky jsem se vždy zajímala a můj zájem se stal pro mě prostředníkem, pomocníkem a možností, jak se vyrovnat s mým životním údělem. Pod svým dívčím jménem Jánošíková jsem v roce 1994 vytvořila svou první sochu a v roce 1995 jsem si otevřela na Slovensku v Michalovcích vlastní dílnu. V roce 2000 jsem se zúčastnila světové abilympiády v Praze. Ve tvorbě na dané téma jsem obsadila 2. místo. Kromě vlastní tvorby jsem se také věnovala dětem, vedla jsem zájmové kroužky zaměřené na keramiku a modelování ve slovenských školách a školkách.

V roce 2001 jsem získala ocenění „Slovenka roka“. Toto ocenění je udělováno ženám talentovaným, úspěšným nebo s výjimečnými výsledky v různých oblastech života. V roce 2003 jsem se vdala a odstěhovala za manželem do České Republiky. V letech 2003–2005 jsem studovala v Bratislavě pod vedením akademické sochařky prof. Jaroslavy Šickové obor arteterapie a studium jsem zakončila certifikátem.

V roce 2004 jsem své sochy a plastiky poprvé vystavovala, jednalo se o společnou výstavu s českými umělci v Humenném na Slovensku. Od té doby vystavuji na samostatných výstavách. Několik plastik z mé tvorby z let 2007–2009 zařadila do své sbírky Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě.

V roce 2004, rok poté, co jsem se přestěhovala do České Republiky, jsem si otevřela vlastní ateliér. Kromě vlastní tvorby jsem také pořádala kurzy modelování pro dospělé

a děti a několik let jsem vedla zájmový kroužek pro děti na místní základní škole. Kvůli zhoršujícímu se zdravotnímu stavu jsem bohužel musela tuto činnost ukončit a v současné době se věnuji jen vlastní tvorbě. Stále vystavuji, účastním se také benefičních akcí, naposledy jsem svou sochou podpořila Nadační fond Mathilda.

V roce 2010 se nám s manželem narodila dcera. Chtěla bych nadále pokračovat ve své tvorbě a vystavovat.

Moje tvorba a práce je mým potěšením a radostí. Umožňuje a ulehčuje mi překlenovat bariéry, které mi ztráta zraku způsobuje. Přála bych si, aby moje tvorba přinesla trochu radosti do všedního dne i ostatním lidem a pokaždé si velmi takové radosti vážím.

Výstavy, akce, úspěchy

1999

Bratislava – abilympiáda

Praha – mezinárodní soutěžní výstava

2000

Praha – světová abilympiáda

2001

„Žena roku“ v anketě čtenářů časopisu Slovenka

2002

Praha – soutěžní výstava o. s. Okamžik v prostorách UMPRUM

Humenné – výstava se Spolkem českých výtvarníků

2003

Bělehrad – společná výstava s amatérskými českými umělci

2003-2004

Budapešť – putovní výstava

2004

Levoča – samostatná výstava soch a modelování s nevidomými dětmi

Dubnica nad Váhom a Trenčín (galerie Dora) – výstava soch

2005

- zahájení živnosti umělecká keramika (již v České republice)
- spuštění webových stránek www.machalova.cz.
- otevření soukromé keramické dílny, rozšíření sochařské činnosti, výuka modelování dospělých i dětí, vedení keramického kroužku ve škole (Rožnov pod Radhoštěm)
- Rožnov pod Radhoštěm – výstava v galerii knihovny
- Praha – výstava v Galerii Carpe Diem

2006

Valašské Meziříčí – výstava v zámku Kinských

2007

hrad Buchlov – prodejní výstava

Praha – Výstava v prostorách parlamentu České Republiky

2008

Jihlava – společná výstava „Hmatové modelování“ v Oblastní Galerii Vysočina

2009

Praha – věnování sochy „Touha“ nadaci Mathilda

2010

Marianně a Petrovi se narodila dcera Eliška

Děčín, Trenčín, Michalovce a Vsetín – výstavy

2011

Česká Lípa – výstava

věnování sochy „Symbióza“ nadaci Mathilda

Sochy Marianny jsou ve vlastnictví soukromých sbírek a Oblastní galerie Vysočiny v Jihlavě.

NEVIDOMÍ LIDÉ A VÝTVARNÉ VÝSTAVY

Nabízíme Vám úvodní informace k několika následujícím otázkám:

1. Mají nevidomí lidé zájem o výtvarné umění?

Mnozí možná ne, ale jiní ano. Někteří dříve viděli a výtvarno je vždy zajímalo a stále zajímá, někteří jednotlivci dokonce chodí s průvodcem na výstavy a nechávají si popisovat obrazy. Jiné nevidomé zajímá výtvarné umění jako součást intelektuálního a kulturního života. Někteří nevidomí vyhledávají příležitost „nahlédnout“ do běžných výstav pomocí tzv. hmatových stezek. Další zajímají specializované hapestetické výstavy pro nevidomé. A několik nevidomých do výtvarného umění nebo uměleckého řemesla také přináší vlastní tvorbu.

2. Co je to „hapestetika“?

Hapestetika nebo-li hmatová estetika je obor zaměřený na estetickou hodnotu hmatového vnímání nevidomých lidí. Vedle informační hodnoty hmatového vjemu tak vystupuje do popředí estetický zážitek spojený s objektem vnímání a vnitřním světem nevidomého.

Více o hapestetice najdete např. v publikaci Terezie Hradílkové a Vladimíry Sýkorové „Dotýkejte se, prosím!“ (vydalo Sdružení Hapestetika, Praha 1998, www.hapestetika.cz).

3. Jaké jsou rozdíly mezi hapestetickou výstavou a zpřístupněním běžné výstavy nevidomým?

Hapestetické výstavy jsou prvoplánově určeny pro nevidomé návštěvníky s cílem přiblížení hmatem vnímatelného umění nevidomým nebo prezentace speciálních uměleckých předmětů určených pro vnímání hmatem. Zpřístupnění běžné výstavy nevidomým lidem (např. pomocí hmatové stezky) má pro ně kromě estetické hodnoty i hodnotu informační – přibližuje umění a společenský život většinové (vidící) společnosti. Zpřístupňování výstav napomáhá integraci nevidomých do běžného života (na výstavu může jít celá rodina, nevidomý člen rodiny není ze sdílení zážitků vyloučen).

4. Co je to „hmatová stezka“ na běžné výtvarné výstavě a jak ji vytvořit?

Hmatová stezka pro nevidomé slouží alespoň k částečnému přiblížení běžné výstavy nevidomým návštěvníkům. V praxi to znamená vybrat přiměřeně velký soubor objektů, které jsou dobře vnímatelné hmatem a zároveň dostatečně reprezentují hlavní ideu výstavy. Vystavované objekty je nutno vhodně umístit pro „manuální prohlídku“, opatřit popisem v Braillově písmu a uspořádat tak, aby si je nevidomý mohl samostatně a v klidu prohlédnout. Tomu mohou napomoci vodící linie vytvořené hmatnými lištami na stolech, vymezení směru pohybu pomocí provazů, připravený personál atp. Poradte se s profesionály pracujícími s nevidomými a se zkušenými nevidomými návštěvníky výstav (viz též „Adresář poskytovatelů služeb pro osoby se zrakovým postižením, Okamžik 2008). Vyhledejte zkušené organizátory hapestetických i běžných výstav s hmatovými expozicemi pro nevidomé.

5. Jaká učinit organizační a technická opatření při výstavách a obdobných kulturních akcích určených nevidomým?

Pro informování o akci využijte „informační kanály“ dostupné nevidomým (rozhlasové pořady pro nevidomé, speciální časopisy, e-mailové konference nevidomých).

Myslete na dobrou dopravní dostupnost objektu (umístění vzhledem k MHD, ideální je vytvoření popisu trasy k místu konání odborníkem a umístění akustického orientačního majáku nad vchod do objektu atp.).

Poskytněte nevidomému informace v Braillově písmu nebo ve zvukové podobě nebo zajistěte poučený personál připravený nevidomému informace podat.

Zajistěte proškolení vaší pořadatelské služby v dovednostech správné komunikace a doprovázení nevidomých.

6. Co přinášejí nevidomí do výtvarného umění a uměleckého řemesla?

Jsou to například:

- umělecké řemeslo Axmanova technika hmatového modelování pro nevidomé a její pomocí vytvářené předměty v Mezinárodním centru hmatového modelování v Tasově na Moravě (viz www.slepisi.eu);

- výrobky řemeslníků ateliéru a dílny hmatového modelování „Hmateliér“ občanského sdružení Okamžik (www.hmatelier.cz);

- osobitou tvorbu několika nevidomých umělců založenou na speciálních technikách pro nevidomé (katalogy Okamžiku: Pavla Francová 2004, Pavel Sláma 2005, Naslepo 2011). O související tematice se dočtete v knize Evžena Perouta „Arteterapie se zrakově postiženými“ (Okamžik, 2005).

7. Na co byste měli pamatovat při pomoci a komunikaci s nevidomým návštěvníkem výstavy?

Komunikujte partnersky „rovný s rovným“.

Gesta a mimiku můžete nahradit slovním popisem („podávám vám ruku“ atp.)

Vyhýbejte se nepřesným nebo různě interpretovatelným směrovým výrazům („tam“, „vpravo“ bez upřesnění).

Pomoc nevidomému nabídněte a domluvte se, v čem má spočívat.

Při doprovázení se nevidomý přidržuje za vaši paži a jde půlkrok za vámi.

Chcete-li nevidomému ukázat určitý předmět, vyzvěte ho, aby svou rukou „sjel“ po vaší, která se předmětu dotýká.

Při popisu předmětů postupujte od celku k detailu, nedohodnete-li se jinak.

Více o komunikaci a pomoci nevidomým naleznete na internetových stránkách organizací poskytujících nevidomým služby a v letáčích a publikacích vydavatele (www.okamzik.cz).

Miroslav Michálek

PŘÍBĚH SOCHY

Nejdříve o námětu dlouho přemýšlím a někdy si vyrobím i malou maketu. Třeba z hlíny či z vosku, abych si udělala přesný obraz v mysli. Až mám přesnou představu, pustím se do práce. Nejprve si zpracuji hlínu hnětením na takovou hustotu, aby se mi s ní dobře dělalo. Pokud dělám figuru, postavím sloup vysoký asi po ramena předpokládané výšky sochy. U větších soch používám na zpevnění sloupu tyč. Začnu tvarovat. To popsat opravdu nejde. Jde to prostě samo :-). Používám jen ruce a plastovou kartu. Těsně před dokončením tuto celou sochu horizontálně rozřežu na několik částí a to v nejširších místech jako jsou kolena, boky, hrudí. Rozložím je vedle sebe a zevnitř je vydlabu. Nechám jen asi 2 cm hrubou stěnu. Znovu je naskládám na sebe, dám je přesně podle zářezů, které jsem si před tím udělala a spojím je zase v jeden celek. Teď je čas na dvě malá srdíčka, která vymodeluji. Vložím je do sebe a umístím je zevnitř do hrudi sochy. Je to moje zaklínadlo. Dvě srdíčka proto, aby socha nebyla osamělá. Je to jakoby ožila a začala se mnou mluvit. Pokračuji na jemných detailech, konečné úpravě a struktuře povrchů. Někdy sochu natírám barevnou hlínou a to po paměti, kde si představuji zvýraznění nebo stíny či prosvětlení. Socha po uschnutí projde nejprve výpalem, poté nanesu patinu. Prášek kovu rozředěný ve vodě nanesu štětcem a postupně vymývám. Ve spárách a prohlubních patina zůstává jako zub času na starých věcech. Celou práci dokončí druhý výpal.

